

Cudzoziemka a feministki – problematyka kobieca w powieści Marii Kuncewiczowej

1. Cele lekcji

a) Wiadomości

Uczeń:

- zna treść i problematykę *Cudzoziemki* Marii Kuncewiczowej,
- wyjaśnia pojęcia „proza psychologiczna”, „feminizm”.

b) Umiejętności

Uczeń potrafi:

- zinterpretować lekturę pod kątem wybranego zagadnienia,
- przedstawić problematykę kobiecą w omawianej powieści, uczestniczyć w dyskusji na ten temat,
- formułować wnioski i bronić własnego zdania.

2. Metoda i forma pracy

Burza mózgów

Dialog interaktywny

3. Środki dydaktyczne

Podręcznik z serii *Przeszłość to dziś* dla klasy III liceum I technikum

Słownik języka polskiego

Nagranie koncertu skrzypcowego D-dur op. 77 Johanna Brahmsa

4. Przebieg lekcji

a) Faza przygotowawcza

Na początku lekcji nauczyciel podaje temat i rozmawia z uczniami o tym, jak rozumieją słowo „feminizm”. Po zanotowaniu podawanych określeń na tablicy należy sprawdzić ich zgodność z definicją w słowniku. Następnie prowadzący zajęcia stawia pytanie: Czy wobec tego, że feminizm to ruch na rzecz równouprawnienia kobiet, *Cudzoziemka* M. Kuncewiczowej może być zaliczana do literatury feministycznej?

W odpowiedziach uczniowie powinni zauważyć, że książka porusza problematykę kobiecą, dlatego można ją umieścić w nurcie literatury feministycznej, prozy kobiecej. Przyjmujemy więc założenie, że feminizm to zainteresowanie tematyką kobiecą. *Cudzoziemka* to swoiste studium kobiety starej, wyobcowanej, dokonującej rozrachunku z życiem, to także przykład powieści psychologicznej –

gatunku chętnie uprawianego przez kobiety. Nauczyciel może dodać, iż powieściopisarka zainteresowała się także przedstawieniem przeżyć związanych z macierzyństwem – *Przymierze z dzieckiem*.

b) Faza realizacyjna

1. Nauczyciel prowadzi rozmowę z uczniami na temat losów głównej bohaterki Róży Żabczyńskiej, prosi o przedstawienie za pomocą cytatów etapów jej życia.
2. Następnie prowadzący proponuje analizę konstrukcji powieści, narracji, nawiązań do form muzycznych, motywów muzycznych, szczególnie koncertu skrzypcowego D-dur op. 77 Johannes Brahmsa (tutaj prezentuje nagranie fragmentu kompozycji).

W rozmowie z uczniami należy poruszyć kwestię subiektywizacji narracji, dwóch planów czasowych, muzyki jako klucza do zrozumienia osobowości Róży – odczytywanej przez niektórych krytyków w duchu psychologii Zygmunta Freuda. Istotny jest także asocjacyjny tok powieści.

3. Następnie nauczyciel stawia pytania: O jakich kobiecych problemach traktuje Kuncewiczowa w *Cudzoziemce*? W jaki sposób kreacja bohaterki Róży Żabczyńskiej uosabia te problemy?

Pojawiające się w burzy mózgów przykłady można zapisać na tablicy. Wnioski mogą być następujące:

- starzenie się kobiety – cielesne i wewnętrzne;
- brak wolności wyboru – tu: narzucenie woli ciotki, wyjazd do Polski rozpoczyna pasmo nieszczęść w życiu Róży;
- nieszczęśliwa miłość (tu: do Michała) determinująca dalsze życie – wpływająca na zemstę na mężu (Adamie) i przekładająca się na relacje syna z kobietami, niechęć do córki (Marty);
- ucieczka w muzykę jako forma rekompensaty za brak miłości (w rozumieniu freudyzmu: tłumienie popędów, substytut namiętności);
- niespełnienie życiowe – osobiste i zawodowe;
- „cudzoziemskość” – poczucie obcości w sferze narodowości, religii, nawet wymowy, wyglądu itd.;
- ostateczne pogodzenie się z życiem – terapeutyczna rozmowa z lekarzem.

c) Faza podsumowująca

Na zakończenie lekcji warto zapytać uczniów o wrażenia z lektury powieści: czy proza Kuncewiczowej wydaje się wiarygodna psychologicznie?

5. Bibliografia

1. Kopciński J., *Przeszłość to dziś. Literatura, język, kultura*, klasa III liceum i technikum, Stentor, Warszawa 2004.
2. Kuncewiczowa M., *Cudzoziemka*, Prószyński i S-ka, Warszawa 2005.

6. Załączniki

brak

7. Czas trwania lekcji

45 minut

8. Uwagi do scenariusza

Lekcja przeznaczona jest dla klasy trzeciej liceum ogólnokształcącego z rozszerzonym programem języka polskiego.